

SIR ARTHUR CHARLES CLARKE (16 decembrie 1917–19 martie 2008), autor de science fiction, inventator și futurolog britanic, a rămas celebru pentru seria de romane SF *Odiscea spațială*.

S-a născut în Minehead, Somerset, Anglia. După ce a absolvit gimnaziul și Huish's Grammar School din Taunton, nu și-a putut permite să urmeze universitatea și s-a angajat ca auditor la secția de pensii a Ministerului Educației. În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, a servit în Royal Air Force ca instructor și tehnician radar, fiind trecut în rezervă cu gradul de locotenent. După război a absolvit King's College London, secția matematică și fizică.

Clarke a fost președintele Societății Interplanetare Britanice între anii 1946 și 1947, respectiv 1951 și 1953. Deși nu a inițiat conceptul de sateliți geostaționari (în ciuda legendei care susține contrariul), a contribuit hotărâtor cu ideea că acești sateliți pot fi relee ideale de telecomunicații. În onoarea activității sale, International Astronomical Union a recunoscut în mod oficial orbita geostaționară deasupra Ecuatorului ca Orbita Clarke.

Între 1937 și 1945, câteva povestiri de Clarke au apărut în publicații minore, dar debutul său ca scriitor a avut loc în 1946, cu textul „Loophole” în revista *Astounding Science Fiction*. Din 1951 s-a dedicat exclusiv carierei de scriitor. În 1956 a emigrat în Sri Lanka (pe atunci Ceylon), ca să-și satisfacă pasiunea pentru scufundările subacvatice, și a locuit acolo până s-a stins din viață, în 2008. În 1998 a primit distincția de Comandor al Ordinului Imperiului Britanic, în anul 2000 regina i-a conferit titlul de Sir, iar în 2005 a căpătat cel mai important titlu civil din Sri Lanka: Sri Lankabhimanya. A primit de asemenea Premiul UNESCO-Kalinga pentru popularizarea științei în 1961, a fost nominalizat la premiile Oscar în 1969 pentru scenariul filmului 2001: *Odisaea spațială*, scris împreună cu Stanley Kubrick, și la Premiul Nobel pentru Pace, în 1994.

Premii și distincții SF: SFWA Grand Master, trei premii Hugo și Nebula, câte un premiu Campbell Memorial, Locus, British SF, International Fantasy, Jupiter, Geffen, precum și două premii Seiun.

ARTHUR C. CLARKE RENDEZ-VOUS CU RAMA

Ediția a III-a

Traducere din limba engleză
MIHAI-DAN PAVELESCU

CUPRINS

1. Paza spațială.....	7
2. Intrusul	10
3. Rama și Sita	15
4. Rendez-vous-ul	18
5. Prima EVA.....	23
6. Comitetul	27
7. Două soții	34
8. Prin Butuc	37
9. Recunoașterea	41
10. Coborârea în beznă	48
11. Bărbați, femei și maimuțe	58
12. Scara zeilor	65
13. Câmpia lui Rama	71
14. Amenințarea furtunii.....	76
15. Tânărul oceanului	81
16. Kealakekua	87
17. Primăvara	95
18. Zorile	100
19. Avertismentul de pe Mercur	106
20. Cartea Revelațiilor.....	114

21. După furtună	118
22. Navigând pe Oceanul Cilindric.....	124
23. New York, Rama	131
24. <i>Libelula</i>	135
25. Primul zbor	139
26. Glasul lui Rama	144
27. Vântul electric	151
28. Icar	156
29. Primul contact	159
30. Floarea	166
31. Viteza finală	173
32. Valul	180
33. Păianjenul	185
34. Excelența Sa regreță	192
35. Curierul special	197
36. Supraveghetorul	199
37. Proiectilul	205
38. Adunarea generală	209
39. Decizia	215
40. Sabotorul	219
41. Eroul	227
42. Templul de cristal	229
43. Retragerea	236
44. Motorul Cosmic	243
45. Phoenix	248
46. Interludiu	251

1
PAZA SPAȚIALĂ

Mai devreme sau mai târziu trebuia să se întâmple. În ziua de 30 iunie 1908, Moscova trecu pe lângă distrugere la numai trei ore și patru mii de kilometri – intervale infinitezimale pentru mărimea universului. La 12 februarie 1947, un alt oraș rus scăpă ca prin urechile acului, atunci când cel de al doilea meteorit gigant al secolului XX explodă la mai puțin de patru sute de kilometri de Vladivostok, degajând o energie comparabilă cu cea a recent inventatei bombe atomice.

Pe vremea aceea, oamenii nu dețineau niciun fel de apărare împotriva ultimelor proiectile ale bombardamentului cosmic ce brăzdase cândva fața Lunii. Meteorii din 1908 și 1947 căzuseră în zone pustii, nelocuite; însă la sfârșitul secolului XXI pe Pământ nu mai rămăsese nicio regiune pe care să se mai poată practica în linie tirul ceresc. Specia umană se extinsese de la un pol la celălalt. Astfel încât, inevitabil...

La ora 9:46 GMT, în dimineața de 11 septembrie a superbei toamne a anului 2077, majoritatea locuitorilor Europei au zărit un meteor orbitor apărând pe cerul de la est. După câteva secunde, deveni mai strălucitor decât soarele și, pe măsură ce traversa bolta,

la început într-o liniște absolută, lăsa în urma lui o dâră groasă de praf și fum.

Începu să se dezintegreze undeva deasupra Austriei, producând o serie de bubuituri atât de puternice, încât peste un milion de oameni și-au pierdut definitiv auzul. Aceia au fost norocoșii.

Deplasându-se cu viteza de cincizeci de kilometri pe secundă, o mie de tone de piatră și metal s-au izbit de câmpia din nordul Italiei, distrugând în câteva clipe incendiare o trudă de veacuri. Padova și Verona au fost șterse de pe fața pământului, iar ultimele minuni ale Venetiei s-au scufundat de-a pururi în mare, când apele Adriaticii s-au năpustit mugind peste diguri pe urma trăsnetului sosit din spațiu.

Au murit șase sute de mii de oameni, iar pagubele totale au depășit un trilion de dolari. Pentru artă însă, pentru istorie și știință, pentru umanitate, pierderile au fost incalculabile. Parcă într-o singură dimineață se luptase și se pierduse un război și puțini oameni au simțit o satisfacție deosebită că, pe măsură ce praful catastrofei se depunea încetișor, câteva luni întregul Pământ a fost martorul celor mai spectaculoase răsăriri și apusuri văzute deodată de pe vremea erupției lui Krakatoa.

După şocul inițial, omenirea a reacționat cu o hotărâre și o unitate nebănuite în niciuna dintre epociile anterioare. Înțelesese că un asemenea dezastru putea să nu se mai repete o mie de ani... dar la fel de bine putea să aibă loc și a doua zi. Iar data următoare consecințele aveau să fie complete.

Foarte bine; *nu avea să mai existe o dată următoare*.

Cu o sută de ani înainte, o lume mult mai săracă, cu resurse mult mai reduse, își risipise avuțiile încercând să distrugă armele lansate sinucigaș de omenire împotriva ei însăși. Efortul nu fusese niciodată încununat de succes, dar cele învățate atunci nu fusese să uitate. Acum puteau fi folosite într-un scop mult mai nobil, și la o scară infinit mai mare. Niciun meteorit atât de

masiv încât să poată produce o catastrofă n-avea să mai fie lăsat să depășească sistemele de apărare ale Terrei.

Astfel a început proiectul PAZA SPATIALĂ. După cincizeci de ani – și într-un mod pe care niciunul dintre creatorii săi nu l-ar fi putut anticipa – el își justifică existența.

Obiectul catalogat inițial 31/439, conform anului și ordinii descoperirii sale, fusese detectat încă pe când se afla în afara orbitei lui Jupiter. Poziția lui nu era un lucru neobișnuit: mulți asteroizi treceau dincolo de Saturn, înainte de a reveni către stăpânul lor îndepărtat, Soarele. Iar Thule II, cel mai îndepărtat, ajungea atât de aproape de Uranus, încât putea fi confundat cu un satelit rătăcit al planetei.

În anul 2130, radarele instalate pe Marte descopereau zilnic aproximativ o duzină de noi asteroizi. Calculatoarele PAZEI SPAȚIALE le determinau în mod automat orbitele și stocau informațiile în memoriile lor uriașe pentru ca, la fiecare câteva luni, orice astronom interesat să aibă acces la datele acumulate. Deja, acestea erau destul de impresionante.

De la descoperirea lui Ceres, cel mai mare asteroid, făcută în chiar prima zi a secolului XIX, se scurseră peste o sută douăzeci de ani pentru înregistrarea primilor o mie de asteroizi. Câteva sute fuseseră descoperiți, pierduți și redescoperiți, constituind un asemenea furnicar încât un astronom exasperat îi denuisise „paraziții cerurilor“. Ar fi rămas însă uluit aflând că PAZA SPAȚIALĂ ținea în prezent evidența unei jumătăți de milion.

Numai cei cinci giganți, Ceres, Pallas, Junona, Eunomia și Vesta, depășeau în diametru două sute de kilometri; imensa majoritate erau doar niște bolovani mai mari, care și-ar fi găsit locul într-un parculeț și aproape toți se deplasau pe orbite aflate dincolo de Marte. PAZA SPAȚIALĂ se interesa numai de cei câțiva ce se apropiau de Soare atât cât să prezinte un pericol potential pentru Pământ. Iar în toată istoria viitoare a sistemului

2

INTRUSUL

RENDEZ-VOUS CU RAMA

solar, nici măcar unul dintr-o mie de asteroizi nu urma să treacă la mai puțin de un milion de kilometri de Pământ.

Obiectul catalogat inițial 31/439, conform anului și ordinii descoperirii sale, fusese detectat încă pe când se afla în afara orbitei lui Jupiter. Poziția lui nu era un lucru neobișnuit: mulți asteroizi treceau dincolo de Saturn, înainte de a reveni către stăpânul lor îndepărtat, Soarele. Iar Thule II, cel mai îndepărtat, ajungea atât de aproape de Uranus, încât putea fi confundat cu un satelit rătăcit al planetei.

Cu toate acestea, un contact radar la o asemenea distanță era fără precedent: fără nicio îndoială, 31/439 avea o mărime ieșită din comun. Analizând intensitatea ecoului, calculatoarele îi apreciaseră diametrul la minimum patruzeci de kilometri; un astfel de gigant nu mai fusese descoperit de o sută de ani. Părea însă incredibil că fusese ignorat atâtă vreme.

Orbita fusese recalculată și misterul fusese dezlegat... pentru a fi înlocuit cu altul și mai mare. 31/439 nu parurgea o orbită tipică pentru un asteroid, de-a lungul unei elipse care să se micsoreze, cu precizie de ceasornic, la fiecare câțiva ani. Obiectul era un singuratic rătăcitor printre stele, făcând prima și ultima lui vizită în sistemul solar. Se mișca atât de rapid, încât câmpul gravitațional al Soarelui nu avea să-l poată captura niciodată. Urma să treacă mai departe, dincolo de orbitele lui Jupiter, Marte, Pământ, Venus și Mercur, sporindu-și treptat viteza, până la a ocoli Soarele, îndreptându-se apoi din nou către necunoscut.

În momentul acela, calculatoarele începuseră să transmită semnalul: „Atenție! Am descoperit ceva interesant!“ Pentru prima oară, 31/439 intră în atenția oamenilor. La cartierul general al PAZEI SPAȚIALE se înregistrase un scurt moment de agitație și vagabondul interstelar fusese onorat cu un nume, în locul unui simplu număr. Astronomii epuizaseră de multă vreme mitologia greacă și pe cea romană; acum se foloseau de pantheonul hindus. În felul acesta, 31/439 fusese botezat Rama.

Câteva zile, agenții de știri făcuseră mare zarvă în jurul musafirului, dar din păcate erau handicapate de sărăcia informațiilor. Despre Rama se cunoșteau doar două lucruri: orbita neobișnuită și mărimea aproximativă. Până și această mărime era o apreciere estimativă, bazată pe intensitatea eoului radar. Prin telescop, Rama continua să apară ca o stea slabă de magnitudinea cincisprezece – mult prea mică pentru a prezenta un disc vizibil. Dar pe măsură ce se aprobia de inima sistemului solar, urma să crească și să devină tot mai strălucitor, de la o lună la alta. Înainte de a dispărea pentru totdeauna, observatoarele orbitale aveau să poată strângă informații prețioase legate de forma și dimensiunile sale. Era timp suficient și poate că, în următorii ani, vreo navă spațială în misiune de rutină avea să se apropie îndeajuns ca să obțină imagini de calitate. O joncțiune parea prea puțin probabilă; costul energiei ar fi fost mult prea mare pentru a permite contactul fizic cu un obiect ce traversa orbitele planetelor cu peste o sută de mii de kilometri pe oră.

De aceea, în scurt timp, Rama fusese uitat; nu însă și de astronomi. Tulburarea lor crescuse odată cu trecerea lunilor, pe măsură ce asteroidul cel nou prezenta tot mai multe enigme.

În primul rând problema variației de strălucire. Rama nu avea aşa ceva!

Toți asteroizii cunoscuți, fără excepție, prezintau o variație lentă a strălucirii, crescând și micșorându-se într-o perioadă de câteva ore. Cu peste două secole în urmă, se demonstrase că fenomenul era rezultatul inevitabil al rotației și al formei lor ne-regulate. Pe măsură ce se rostogoleau pe orbită, suprafețele de reflecție pe care le prezintau Soarelui se schimbau mereu, iar strălucirea se modifica în consecință.

Rama nu prezinta asemenea variații. Fie nu se rotea deloc, fie era perfect simetric. Ambele explicații păreau la fel de neverosimile.

Problema rămăsese nerezolvată câteva luni, deoarece niciunul dintre marile telescoape orbitale nu putuse fi abătut de la misiunea permanentă de urmărire a adâncimilor îndepărtate ale

Universului. Astronomia spațială era o pasiune costisitoare, iar la un instrument mare, costul minutului de lucru atingea cu ușurință o mie de dolari. Dr. William Stenton n-ar fi reușit niciodată să aibă acces vreme de un sfert de oră la telescopul de două sute de metri de pe fața nevăzută a Lunii dacă un program mult mai important nu ar fi fost temporar întârziat din cauza defectării unui condensator de cincizeci de cenți. Ghinionul altuia fusese norocul său.

Bill Stenton n-a știut peste ce dăduse până a doua zi, când a reușit să ajungă la calculator ca să prelucreze datele. Chiar și după ce rezultatele au apărut pe display, a avut nevoie de câteva minute ca să le înțeleagă semnificația.

Lumina reflectată de Rama nu era perfect constantă ca intensitate. Există o minusculă variație – greu de detectat, însă clară și regulată. Precum toți ceilalți asteroizi, Rama poseda într-adevăr o mișcare de rotație. Dar dacă „ziua“ normală a unui asteroid era de ordinul orelor, cea a lui Rama dura numai patru minute.

Stenton făcuse câteva calcule rapide și constatase că rezultatele erau greu de crezut. Ar fi însemnat că acel corp ceresc micuț se rotea la ecuator cu peste o mie de kilometri pe oră; ar fi fost o nebunie să se încearcă o coborâre în altă regiune decât la poli. Forța centrifugă de pe ecuatorul lui Rama trebuia să fie suficient de puternică încât să azvârle orice obiect cu o acceleratie de aproape 1 g. Rama era o piatră rostogolitoare de care nu se puteau agăta niciun fel de licheni cosmici; era surprinzător că un asemenea corp reușise să rămână întreg, fără să se pulverizeze cu multă vreme în urmă într-un milion de bucăți.

Un obiect cu diametrul de patruzeci de kilometri și cu perioada de rotație de numai patru minute – ce loc ocupa printre celealte corpuri cerești? Dr. Stenton era un bărbat plin de imagine, puțin cam prea dispus să sară direct la concluzii. Formulă o ipoteză care-i provoca minute extrem de neplăcute.

Din toată menajeria cosmică, singura care corespunde descrierii era o stea ce suferise un colaps. Poate că Rama era o stea

moartă, o sferă de neutroni, rotindu-se nebunește, unde fiecare centimetru cub cântărea milioane de tone...

În clipa aceea, prin mintea îngrozită a lui Stenton fulgerase amintirea nemuritoarei povestiri a lui H.G. Wells, „Steaua“. O citise pe când era băiețel și ea îi stârnise interesul față de astronomie. După două sute de ani, nu-și pierduse nici atracția, nici grozavia. Niciodată n-avea să uite imaginile uraganelor și ale mareelor până la cer, ale orașelor îmghișite de oceane, când celălalt vizitator din spațiu se izbise de Jupiter, trecând apoi pe lângă Terra în căderea sa spre Soare. Este adevarat, steaua descrisă de bătrânul Wells nu era rece, ci incandescentă și multe dintre distrugerile provocate de ea fuseseră cauzate de temperatură ridicată. Dar lucrul acesta conta prea puțin; chiar dacă Rama ar fi fost un corp rece, reflectând lumina Soarelui, ar fi putut ucide cu forță gravitațională la fel de ușor ca și focul.

Orice masă stelară intrată în sistemul solar ar fi modificat orbitele planetelor. Era suficient ca Pământul să se deplaseze cu câteva milioane de kilometri spre Soare – sau în direcție opusă – pentru ca balanța delicată a climatului să fie distrusă. Calota de gheăță antarctică s-ar fi topit, inundând toate regiunile joase, sau oceanele ar fi înghețat, încătușând lumea într-o iarnă veșnică. O simplă abatere, în orice direcție...

Apoi Stenton se liniștise și suspinase ușurat. Toate acestea erau prostii, ar fi trebuit să-i fie rușine de sine însuși.

Rama nu putea fi alcătuit din materie densă. Nicio masă stelară n-ar fi înaintat atât de mult în sistemul solar fără să producă tulburări vizibile cu mult înainte. Ar fi fost afectate orbitele tuturor planetelor; la urma urmelor, aşa fuseseră descoperite Neptun, Pluto și Persefona. Nu, era absolut imposibil ca un obiect de genul unui soare stins să se strecoare pe nesimțite.

Într-un fel, era păcat. O întâlnire cu o gaură neagră n-ar fi fost lipsită de interes.

Atât cât ar fi durat...

3

RAMA ȘI SITA

Reuniunea extraordinară a Consiliului Consultativ Spațial fu scurtă și furtunoasă. Nici în secolul XXII nu se găsise modalitatea de a-i împiedica pe savanții bătrâni și conservatori să ocupe poziții administrative importante. Mai mult, nu se știa dacă problema avea să-și găsească vreodată rezolvarea.

Pentru a înrăutăți și mai mult lucrurile, actualul președinte al CCS era profesorul (emerit) Olaf Davidson, bine-cunoscutul astrofizician. Pe Davidson nu-l prea interesau obiecte mai mici decât galaxiile și nici nu se obosea să-și ascundă prejudecățile. Deși era nevoie să admită că nouăzeci la sută din știința lui se baza pe observațiile instrumentelor aflate în spațiu, în răstimpul distinsei sale cariere, sateliții special lansați să-i confirme teoriile făcuseră exact pe dos.

Problema prezentată Consiliului sună suficient de limpede. Nu exista nicio îndoială că Rama era un corp neobișnuit, dar era oare important? În câteva luni urma să dispară pentru totdeauna, astfel încât nu prea aveau timp să acționeze. Ocaziile irosite acum n-aveau să mai apară altă dată.

Cu o cheltuială de-a dreptul încărcătoare, o sondă spațială care aștepta să fie lansată de pe Marte spre Neptun putea fi

reprogramată și trimisă pe o traiectorie de interceptare a lui Rama. Speranța de joncțiune nu exista; avea să fie cea mai rapidă încrucișare cunoscută, cele două obiecte urmând să treacă unul pe lângă celălalt cu două sute de mii de kilometri pe oră. Rama avea să fie observat amănușit numai câteva minute, iar din imediata apropiere mai puțin de o secundă. Suficient totuși că se poate răspunde la multe întrebări, cu instrumentele potrivite.

Deși profesorul Davidson avea păreri extrem de preconcepute față de sondă, aceasta fusese aprobată și el nu vedea rostul de-a irosi alți bani. Vorbi cu elocvență despre nebunia urmăririi asteroidului, despre necesitatea urgentă a unei rezoluții la nivel înalt pentru un interferometru lunar care să poată demonstra, o dată pentru totdeauna, renăscuta teorie Big Bang a creației.

Ceea ce constituia o gravă eroare tactică, deoarece principaliii trei susținători ai teoriei Stării Modificate erau de asemenea membri ai Consiliului. În secret, îl aprobau pe profesorul Davidson, considerând urmărea asteroidului o risipă inutilă. Totuși...

Profesorul pierdu la limită cu un singur vot.

După trei luni, sonda spațială, rebotezată Sita, a fost lansată de pe Phobos, satelitul cel mai apropiat de Marte. Durata zborului era de şapte săptămâni, însă instrumentul a fost conectat la puterea maximă cu numai cinci minute înainte de interceptie. Simultan, în spațiu a fost propulsat un grup de camere TV, care aveau să treacă pe lângă Rama și să-l filmeze din toate părțile.

Primele imagini, luate de la o depărtare de zece mii de kilometri, au determinat oprirea tuturor activităților. Pe un miliard de ecrane de televiziune a apărut un cilindru mic, lipsit de detaliu exterior, crescând rapid cu fiecare secundă. Când și-a dublat mărimea, nimeni n-a mai putut pretinde că Rama era un corp natural.

Avea formă cilindrică, perfectă geometric, ca ieșită de pe un strung, cu centrele de rotație distanțate la cincizeci de kilometri. Extremitățile erau aproape netede, excepție făcând o serie

de structuri mici, amplasate la circa douăzeci de kilometri în jurul centrului unuia dintre capete. De la distanță, Rama apărea aproape conic – în lipsa unei comparații mai bune, aidoma unui boiler obișnuit.

Rama crescu până ce acoperi ecranele. Suprafața era cenușie, mohorâtă, la fel de puțin spectaculoasă ca și Luna, lipsită de orice semn exterior cu excepția unui punct. La jumătatea cilindrului se găsea o pată largă de un kilometru, de parcă ceva se izbise acolo, cu mulți ani în urmă, murdarindu-l.

Nu se zărea nicio dovadă că șocul ar fi cauzat vreo avarie suprafeței exterioare. Pata aceea produsese ușoara variație a strălucirii, facilitând descoperirea lui Stenton.

Imaginiile celorlalte camere de luat vederi nu aduseră alte noatăți. Totuși, traiectoriile lor prin câmpul gravitațional al lui Rama oferiră încă o informație importantă: masa cilindrului.

Era mult prea mică pentru un corp solid. Nimeni nu mai fu surprins, era limpede că Rama trebuia să fie gol.

În sfârșit, avusese loc întâlnirea așteptată cu atâtă speranță și atâtă teamă. Omenirea se afla pe punctul de a-și întâmpina primul oaspete venit din stele.